

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002799

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-07-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ № 302-с від 30.09.2025 р.,
виданий Харківською державною академією культури

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шарпило Марина Юріївна

2. Maryna Sharpylo

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Культурологія

Дата захисту: 09-09-2025

Спеціальність за освітою: Культурологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10263

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, 4, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, 4, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.01

Тема дисертації:

1. Комеморативні практики візуальної репрезентації Голокосту в культурній парадигмі України кінця XX – початку XXI століття
2. Commemorative practices of visual representation of the Holocaust in the cultural paradigm of Ukraine in the late XX - early XXI century

Реферат:

1. Переосмислення Голокосту є наслідком глобалізаційних змін й включає створення відкритого міжкультурного діалогу, в якому розмежованість ролей «свідок»/»учасник»/»спостерігач» змішана та потребує вагомого чинника для окреслення колективної ідентичності. Комеморативні практики спроможні консолідувати у собі норми традиційного вшанування та інтерактивної візуалізації набутого досвіду. Підкреслено, що колективна та індивідуальна пам'ять про трагедію єврейського народу не звичайна структура механічних дій, спрямованих на збереження й передачу травматичних переживань. У першу чергу це модель суб'єктивної рефлексії, сконструйована під впливом зовнішніх детермінантів – ідеологічних, державних та історико-культурних. Ці структуротворчі чинники визначають характер і спрямованість комеморативних практик, коригуючи їх відповідно до суспільних потреб та політики пам'яті. У роботі здійснено аналіз комеморації Голокосту та форм її втілення крізь призму історичного контексту, з

урахуванням динаміки та еволюції меморіалізації. З'ясовано, що у ХХ столітті сформувався інститут місць пам'яті – матеріалізованих символів, покликаних закріпити у просторі статичну модель вшанування минулого. Практика вшанування дозволяє створити необхідний змістовну відповідь та відкрито говорити про Катастрофу за допомогою культурних сегментів. Постмодерна комеморація не несе теоретичної складової, зображуючи виключно трагізм, як це практикували раніше. Сучасний візуальний простір пройшов стадію розвитку до рівня, що перетворився на площину буденного сприйняття, легко адаптованого людиною. Тому, з точки зору культурології, важливо охарактеризувати всі моменти трансформації усталеного культурного простору, який зацікавлює своїм революційним підходом до поширення значення колективної пам'яті. Завданням комеморації є вирішення міжетнічних конфліктів та зображення внутрішніх соціальних проблем за допомогою символічного залучення особистості до осмислення Голокосту та деталей, які можуть набути нового значення. У роботі показано перехід від типової меморіалізації до цифрової комеморації, де кожен може бути творцем передачі, прийняття колективного спогаду, формування нового рівня трансформації історичного нарративу Катастрофи. У цьому процесі різко змінюються культуротворчі образи та їх символізм. З соціокультурного погляду, колективна пам'ять змінюється під дією різних уявлень і набуває функції ідентифікатора, джерелом пропаганди, яка генерує хибні гуманістичні ідеї та унеможливує залучення соціуму до процесу вшанування. Сучасні відкриті практики вшанування розмивають кордони між трагедією та ствердженням життя. Індивід потребує бути причетним до процесу творення нових змістів події – меморіальна рефлексія з емоційною та можливістю емпатично торкнутися Катастрофи. Комеморація за допомогою сучасних технічних моментів дозволяє це зробити та Голокост долає усталене сприйняття. Учасники комемораційного простору пізнають не Катастрофу, а свою реакцію щодо отриманої інформації. Така форма дає змогу порушити традиційний, ізольований простір, який створювався у рамках спеціалізованого музею, місця та трансформувати його на майданчик соціального перформансу. З'ясовано, що в українському контексті вшанування тривалий час домінувала радянська парадигма, в межах якої Голокост не розглядався як окрема трагедія єврейського народу. Подія штучно інтегрувалася у загальний «антинацистський» нарратив. Така політика пам'яті витіснила аспекти ідентичності, табувала релігійну символіку та травматичні мотиви, стандартизуючи жертв через канони соціалістичного реалізму. Зазначимо, що з початком періоду незалежності України відбувається поступова плюралізація пам'яті та переосмислення візуальної репрезентації минулого. Авторка визначає, що у вітчизняному візуальному просторі існує серйозна проблема формування культури вшанування пам'яті, що пов'язано з низкою чинників. Відсутність єдиного консенсусу щодо нарративів Голокосту, недостатній рівень суспільної обізнаності, а також вплив різних політичних інтересів ускладнюють створення цілісної, узгодженої та стійкої комеморативної практики. Подібна тенденція призводить до фрагментованості пам'яті, маргіналізації окремих груп жертв та недостатнього визнання значення трагедії у культурному просторі.

2. Rethinking the Holocaust is a consequence of globalisation and includes the creation of an open intercultural dialogue in which the distinction between the roles of witness/participant/observer is mixed and requires a strong factor to define a collective identity. Commemorative practices are able to consolidate the norms of traditional commemoration and interactive visualisation of the experience. The author of the study emphasises that the collective and individual memory of the tragedy of the Jewish people is not an ordinary structure of mechanical actions aimed at preserving and transmitting traumatic experiences. First and foremost, it is a model of subjective reflection constructed under the influence of external determinants – ideological, state, historical, and cultural. These structuring factors determine the nature and direction of commemorative practices, adjusting them in accordance with social needs and memory policy. The researcher made an attempt to analyse Holocaust commemoration and its forms of implementation through the prism of the historical context, taking into account the dynamics and evolution of memorialisation. It turned out that the twentieth century saw the formation of the institution of places of memory – materialised symbols designed to consolidate a static model of commemoration of the past in space. The practice of commemoration allows us to create the necessary meaningful response and speak openly about the Holocaust through cultural segments. Postmodern commemoration does not carry a theoretical component, depicting only tragedy, as it was practiced before. Contemporary visual space has evolved

to the point where it has become a plane of everyday perception that is easily adapted by humans. Therefore, from the point of view of cultural studies, it is important to note all the moments of transformation of the established cultural space, which is interesting for its revolutionary approach to spreading the meaning of collective memory. The task of commemoration is to resolve interethnic conflicts and depict internal social problems through the symbolic involvement of the individual in understanding the Holocaust and the details that can take on new meaning. The dissertation analyses the transition from typical memorialisation to digital commemoration, where everyone can be the creator of transmission, acceptance of collective memory, and the formation of a new level of transformation of the historical narrative of the Shoah. In this process, cultural images and their symbolism are changing dramatically. From a socio-cultural point of view, collective memory is changing under the influence of different perceptions and acquires the function of an identifier, a source of propaganda that generates false humanistic ideas and makes it impossible for society to be involved in the commemoration process. Modern open commemoration practices blur the boundaries between tragedy and affirmation of life. The individual needs to be involved in the process of creating new meanings of the event - a memorial reflection with an emotional and empathetic touch on the Catastrophe. Commemoration, with the help of modern technical aspects, makes it possible to do this, and the Holocaust overcomes the established perception. Participants in the commemorative space learn not about the Shoah, but about their reactions to the information they receive. This form makes it possible to disrupt the traditional, isolated space that was created within a specialised museum or place and transform it into a platform for social performance. It has been established that the Ukrainian context of commemoration has long been dominated by the Soviet paradigm, within which the Holocaust was not seen as a separate tragedy of the Jewish people. The event was artificially integrated into the general 'anti-Nazi' narrative. This policy of memory supplanted aspects of identity, tabooed religious symbolism and traumatic motifs, and standardised the victims through the canons of socialist realism. It is worth noting that since the beginning of Ukraine's independence, there has been a gradual pluralisation of memory and a rethinking of the visual representation of the past. The author determines that there is a serious problem of forming a culture of commemoration in the national visual space, which is due to a number of factors. The absence of a single consensus on Holocaust narratives, insufficient public awareness, and the influence of various political interests make it difficult to create a coherent, consistent, and sustainable commemorative practice. This tendency leads to fragmentation of memory, marginalisation of certain groups of victims, and insufficient recognition of the significance of the tragedy in the cultural space.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Шарпило М. Ю. Репрезентація культурної травми Голокосту в українському кінематографічному просторі. Культурологічний альманах: науковий фаховий журнал Київського національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2022. № 3. С. 276-282.
- Sharpylo M. Commemoration as a form of representation of the Holocaust in the cultural space of Ukraine of the XXI century. Культура України: зб. наук. пр. Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2023. Вип. 82. С. 17-27.
- Sharpylo M. Constructing the image of the Holocaust on Instagram and TikTok. Культурологічний альманах: науковий фаховий журнал Київського національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2023. № 4. С. 200-213.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рибалко Світлана Борисівна

2. Svitlana Rybalko

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5873-2421

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, 4, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Герчанівська Поліна Евальдівна

2. Polina Herchanivska

Кваліфікація: д. культ., професор, 26.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3647-6265

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Кієво-Могилянська академія"

Код за ЄДРПОУ: 16459396

Місцезнаходження: вул. Г. Сковороди, буд. 2, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бедріна Надія Сергіївна
2. Nadiia Bedrina

Кваліфікація: к. культ., доцент, 26.00.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-8236-9463**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківська державна академія дизайну і мистецтв**Код за ЄДРПОУ:** 02071145**Місцезнаходження:** вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Кікоть Антоніна Андріївна
2. Antonina Kikot

Кваліфікація: д. культ., професор, 26.00.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-6927-4892**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківська державна академія культури**Код за ЄДРПОУ:** 30036001**Місцезнаходження:** Бурсацький узвіз, 4, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство культури України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Александрова Марина Вячеславівна
2. Maryna Aleksandrova

Кваліфікація: к. філос. н., доцент, 26.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-2722-398X**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківська державна академія культури**Код за ЄДРПОУ:** 30036001**Місцезнаходження:** Бурсацький узвіз, 4, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Щербань Анатолій Леонідович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Щербань Анатолій Леонідович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Заклінська Юлія Михайлівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна